

Marcin Wójcik

PRZEMIANY SIEDLISK WSI POD WPLYWEM URBANIZACJI WE WSCHODNIM PAŃMIE AGLOMERACJI ŁODZKIEJ (KOLUSZKOWSKO-BRZEZIŃSKIM)

W pierwszej części artykułu przedstawiono rozwój sieci osadniczej wschodniego pasma aglomeracji łódzkiej jako układu linii, posługując się metodą grafów. W dalszej części omówiono przemiany funkcjonalno-przestrzenne wybranych siedlisk wsi pod wpływem procesu urbanizacji. Wykazano zależność między zmianą funkcji siedliska, z rolniczej na pozarolniczą, a malejącą intensywnością zabudowy działek. Prawdopodobnie ta upoważniła autora do budowy modelu przekształceń funkcjonalno-przestrzennych siedlisk wsi w tej części aglomeracji łódzkiej. W końcowej części opracowania dokonano typologii wybranych wsi z punktu widzenia zaawansowania procesu urbanizacji.

1. Wstęp

Studia nad osadnictwem wiejskim nie zajmują eksponowanego miejsca w badaniach geograficznych (Rajman 1994: 93). Problematykę badawczą leżącą w kręgu zainteresowań polskich geografów można podzielić na dwa nurty – badania geograficzno-historyczne oraz badania przemian społeczno-gospodarczych osadnictwa wiejskiego (Rajman 1994; Szulc 1994). Jednym z zagadnień szczegółowych w ramach drugiego z tych nurtów jest problem urbanizacji wsi.

Geograficzne badania nad procesem urbanizacji mają w Polsce kilkudziesięcioletnią tradycję (Łoboda 1994). W klasycznym, XIX-wiecznym ujęciu urbanizacja była utożsamiana z

wyselekcjonowanymi zjawiskami, wyrażającymi zarówno koncentrację ludności w miastach w wyniku jej emigracji ze wsi, jak i wzrostem liczby ludności oraz wielkości miast (Łoboda 1994: 111).

Współcześnie urbanizacja postrzegana jest jako proces wieloaspektowy. Szczególną uwagę zwraca się na jego oddziaływanie uniwersalne, zmienne w czasie i przestrzeni (Łoboda 1994: 111).

Polskie studia nad procesem urbanizacji odnoszą się do kilku grup zagadnień. Najczęściej przedmiotem analizy są przekształcenia struktur demograficznych, kierunki i natężenie migracji stałych oraz wahadłowych, zwiększanie intensywności wykorzystania przestrzeni, postępy w różnicowaniu działalności ludzi, zmiany systemu wartości społecznych i stylu życia (Kusiński 1991: 271).

Jednym z czynników stymulujących rozwój procesu urbanizacji na obszarach wiejskich był i w dalszym ciągu jest transport. Masowe dojazdy do pracy i szkół w mieście po II wojnie światowej były możliwe dzięki uruchomieniu licznych pasażerskich połączeń kolejowych. Zauważono, że linie transportu pasażerskiego, przede wszystkim kolejowego, wychodzące z dużych ośrodków miejskich odgrywają znaczącą rolę w przemianach przestrzennych wsi podmiejskiej (Dziewoński 1987).

Zainteresowanie układami pasmowymi osadnictwa wzrosło w latach 70. Stwierdzono, że stanowią one istotny element struktury przestrzennej kraju. Za jedną z dwóch podstawowych kategorii pasma uznano pasmo zurbanizowane

rozwijające się pod wpływem aglomeracji i w jej bezpośrednim zasięgu (Leszczycki, Eberhardt, Herman 1971: 111).

W latach 90. XX w. wielu badaczy podjęło wielokierunkowe badania urbanizacji wsi w strefach podmiejskich dużych miast (Ciok 1992; Jakóbczyk-Gryszkiewicz 1991; 1998; Jędrzejczyk 1992; Jurek 1988; *Urbanizacja wsi w obrzeżach...* 1995). Stwierdzono, że proces urbanizacji rozwija się dalej, chociaż na jego przebieg mają wpływ nowe czynniki związane przede wszystkim z procesem transformacji społeczno-ekonomicznej.

2. Dobór obszaru badań

Przemiany wiejskiej sieci po wpływie procesu urbanizacji analizowane są w jednostkach administracyjnych (gminach), położonych w środkowej części województwa łódzkiego, na wschód od miasta Łodzi. O wyborze obszaru badań zdecydował układ podstawowych linii transportowych, a mianowicie przebieg linii kolejowej Łódź–Koluszki–Skierniewice oraz drogi kołowej Łódź–Rawa Mazowiecka (krajowa nr 72).

Obszar ten tworzy wschodnie pasmo aglomeracji łódzkiej. W jego skład wchodzi gminy Andrespol, Brzeziny, Jeżów, Koluszki (część wiejska), Nowosolna i Rogów. Wschodnie granice gmin Jeżów i Koluszki zamykają przestrzeń intensywnego oddziaływania Łodzi. Ustalony zasięg przestrzenny odpowiada dokonywanym w latach wcześniejszych procedurom delimitacyjnym aglomeracji łódzkiej, w tym wyznaczeniu jej wschodniej granicy (np. Musiał 1974; Suliborski 1985; Kaczmarek 1991).

Dobór wsi do badań bezpośrednich polegał na nałożeniu na mapę topograficzną w skali 1: 200 000 kraty regularnej¹. Wykorzystano do tego celu ośnowę geodezyjną mapy. Dokonano następnie losowania dwustopniowego, bez zwracania raz wylosowanego obiektu. W pierwszej kolejności wylosowano 7 z 28 kwadratów (25%). Następnie w wylosowanych kwadratach dokonano spisu miejscowości. W końcowym etapie postępowania wylosowano po jednej wsi z każdego kwadratu.

3. Przemiany wiejskiej sieci osadniczej pod wpływem urbanizacji

Badanie przemian osadnictwa w skali wybranych gmin wymagało przeprowadzenia postępowania badawczego na poziomie ogólnym. Generalizacji skomplikowanych układów osadniczych dokonano stosując metodę grafów.

Doświadczenia autorów zajmujących się tą problematyką wskazują, że jest ona odpowiednia w prezentacji przemian osadnictwa, szczególnie wiejskiego (Zagożdżon 1970; Miszewska 1975).

Przesłanką skłaniającą do przeprowadzenia postępowania badawczego było stwierdzenie Barbary Miszewskiej, że

badanie sieci osadniczej, jako układu linii, powinno również wskazać i wyjaśnić warunki i tempo powstawania pasm osadniczych (1975, 9).

Podstawę analizy kartograficznej stanowiły mapy topograficzne w skali 1: 100 000:

- *Mapa topograficzna Polski 1:100 000*, Zarząd Topograficzny Sztabu Gen. WP, arkusz M-34-3/4 – Wzniesienia Łódzkie, 1996 (stan aktualności – 1993), Warszawa;

- *Mapa topograficzna Polski 1:100 000*, Wojskowy Instytut Geograficzny, 1937, Warszawa (na podstawie mapy 1: 25 000 z 1935 r.).

Sieć osadniczą przedstawiono jako zespół linii. Każda z nich odpowiada drodze obudowanej, przy czym odległości między budynkami nie mogą przekroczyć dystansu 200 m. Jeżeli dystans ten jest większy niż 200 m, droga nie uzyskuje pokrycia linią. Pod uwagę nie były brane pojedyncze zbudowania, jeżeli dystans do innych najbliższych zabudowań wynosił ponad 200 m. W miastach Brzeziny i Koluszki zaznaczono tylko obudowane drogi główne.

Przyjęcie roku 1934 za moment wyjściowy badań wydaje się słuszne z dwóch powodów:

¹ Jeden kwadrat = 16 km².

- dla lat 1934 i 1993 uzyskano pełne pokrycie kartograficzne obszaru badań;

- czas trwania procesu urbanizacji jest dostatecznie długi, aby w przyjętej skali badań można go zidentyfikować.

Porównanie grafu sieci osadniczej dla roku 1934 i 1993 ukazuje kilka charakterystycznych zmian (rys. 1):

- długość dróg obudowanych wzrosła w całym obszarze badań;
- proces ten jest najbardziej zaawansowany w miastach Brzeziny, Koluszki, ośrodkach gminnych Jeżów, Rogów oraz w koluszkowskiej części wschodniego pasma aglomeracji Łódzkiej;
- między rokiem 1934 a 1993 nastąpiło wypełnienie nową zabudową terenu wzdłuż linii kolejowej Łódź-Koluszki (miejscowości: Bedoń, Justynów, Janówka, Gałków Duży, Gałków Mały, Różyca, Kaletnik);
- siedliska pozostałych wsi uległy wypełnieniu i wydłużeniu, co w niektórych przypadkach doprowadziło do ich połączenia.

4. Przemiany siedlisk wsi na przykładzie wybranych elementów zagospodarowania przestrzeni

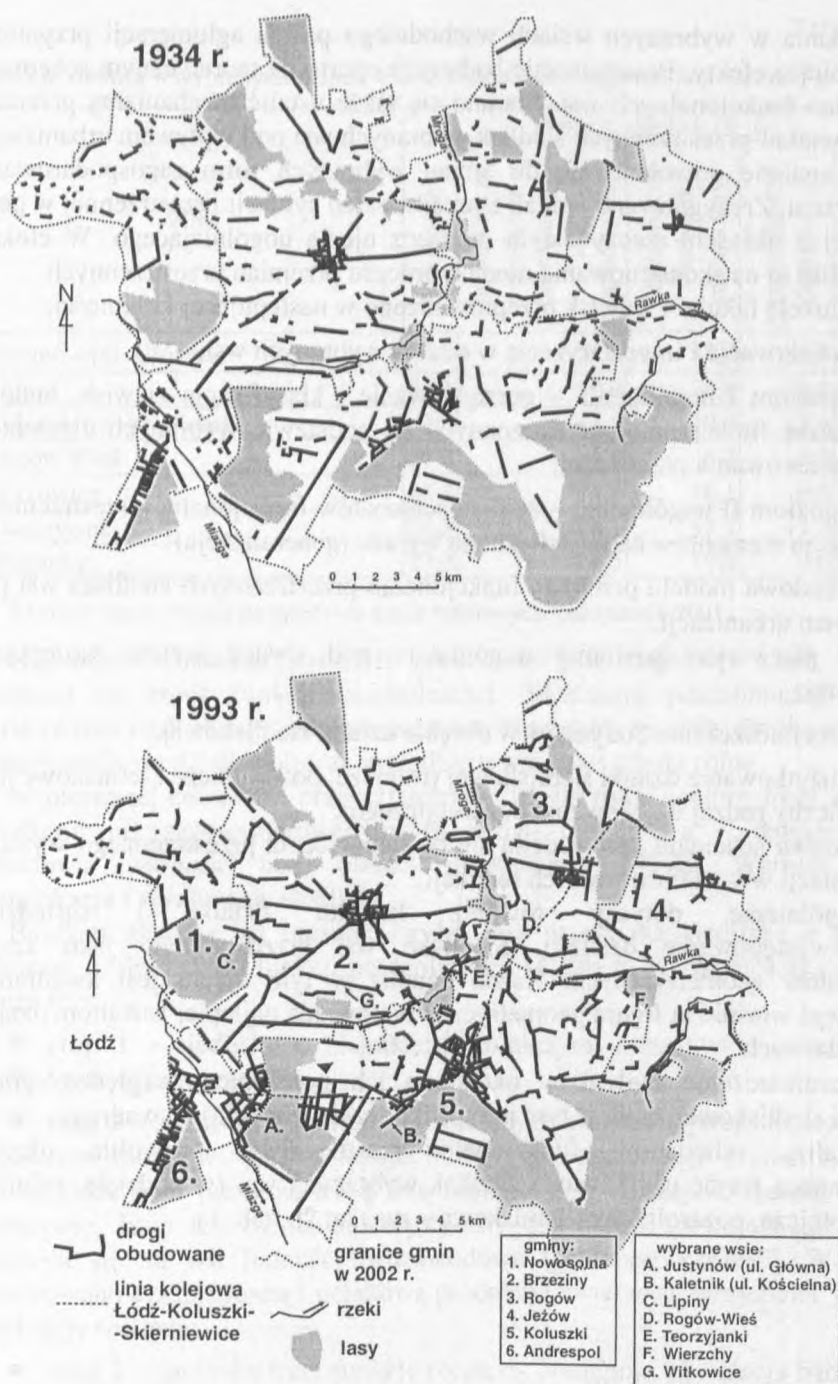
Przemiany sieci osadniczej są głównie następstwem industrializacji i urbanizacji (Zagożdżon 1983: 37). Zmiany dotyczą zarówno całej sieci osadniczej jak i pojedynczych siedlisk. Badanie przemian siedliska wsi obejmuje zazwyczaj trzy elementy: funkcję, strukturę ludności i układ morfologiczny siedliska.

Kierunki rozwoju pojedynczego osiedla wiejskiego najłatwiej rozpatrzeć posługując się teoretycznym schematem przemian funkcji (Zagożdżon 1983: 37).

Przemiana funkcji siedliska wsi polega na przejściu od funkcji pierwotnej – rolniczej do funkcji nierolniczej (produkcja nierolnicza – przemysł, mieszkalnictwo, szeroko rozumiane usługi, w tym także funkcja turystyczna).

Z kombinacji wyżej wymienionych elementów powstają warianty funkcjonalne. W końcowej fazie przemian funkcjonalnych wsi mogą wytworzyć się dwa układy:

- monofunkcyjny (całkowite zastąpienie funkcji pierwotnej przez inny rodzaj funkcji);
- polifunkcyjny (Zagożdżon 1983: 38).

Rys. 1. Drogi obudowane we wschodnim paśmie aglomeracji łódzkiej w 1934 i 1993 r.

Źródło: oprac. własne

Badania w wybranych wsiach wschodniego pasma aglomeracji przyniosły interesujące efekty. Postępowanie badawcze oparto na teoretycznym schemacie przemian funkcjonalnych wsi. Starano się także ustalić mechanizmy przemian funkcjonalno-przestrzennych siedlisk wybranych wsi pod wpływem urbanizacji.

W analizie odwołano się do zmian wybranych form zagospodarowania przestrzeni. Zrezygnowano jednak z przedstawień sytuacji przestrzennej w pełni zgodnej z układem rzeczywistym na rzecz ujęcia uogólniającego. W efekcie pozwoliło to na skonstruowanie modelu procesu przemian przestrzennych.

Redukcję faktów i zjawisk przeprowadzono w następującej kolejności:

- obserwacja i inwentaryzacja w terenie wybranych wsi;
- poziom I uogólnienia – porządkowanie i klasyfikacja zjawisk, budowa schematów funkcjonalno-przestrzennych na podstawie wybranych elementów zagospodarowania przestrzeni;
- poziom II uogólnienia – analiza schematów funkcjonalno-przestrzennych – redukcja elementów kartograficznego wyrazu (generalizacja);
- budowa modelu przemian funkcjonalno-przestrzennych siedliska wsi pod wpływem urbanizacji.

Na pierwszym poziomie uogólnienia pod uwagę wzięto następujące elementy:

- rozmieszczenie budynków w obrębie działki siedliskowej;
- użytkowanie działki siedliskowej (rolnicze, pozarolnicze i letniskowe jako specyficzny rodzaj użytkowania pozarolniczego).

Budowa schematu sprowadziła się do uchwycenia przestrzennego wymiaru kombinacji ww. elementów i ich redukcji.

Uogólnienie dotyczy również kształtu działki i sąsiedztwa (współwystępowanie działek). Siedlisko wsi przedstawiono jako zespół elementów geometrycznych. Każda działka w tym ujęciu jest kwadratem, ponieważ właśnie ta figura geometryczna odpowiada najlepiej kształtom działek siedliskowych.

Rozmieszczenie budynków określono ich położeniem względem granic działki siedliskowej, czyli w tym przypadku względem boków kwadratu.

Analiza schematów funkcjonalno-przestrzennych pozwoliła określić dominującą formę użytkowania siedlisk wybranych wsi (w podziale: rolnicza, pozarolnicza, pozarolnicza – letniskowa – rys. 2a; 2b; tab. 1).

Tabela 1

Funkcje siedlisk w wybranych wsiach wschodniego pasma aglomeracji łódzkiej w 2001 r.

Wieś	Funkcje siedlisk (w %)				
	rolnicza	pozarolnicza (budynek mieszkalny + inne zabudowania)	pozarolnicza (budynek mieszkalny)	pozarolnicza (letniskowa)	Suma
Justynów (ul. Główna)	0,0	24,2	53,4	22,4	100
Lipiny	23,1	50,0	26,9	0,0	100
Kaletnik (ul. Kościelna)	2,4	13,6	70,4	13,6	100
Rogów Wieś	50,0	36,8	5,3	7,9	100
Witkowice	58,1	25,8	16,1	0,0	100
Tworzyjanki	20,8	24,1	37,9	17,2	100
Wierzchy	57,9	26,3	15,8	0,0	100

Źródło: oprac. własne na podstawie badań terenowych, październik 2001 r.

Najbardziej charakterystycznym zjawiskiem jest stopniowy zanik funkcji rolniczej na rzecz funkcji pozarolniczej. Ekspansja pozarolniczej formy użytkowania siedliska wsi odbywa się kosztem terenów rolnych. Przekształceniu ulegają zarówno działki rolne w siedlisku wsi, jak i użytki rolne.

W pierwszej kolejności przekształcane są użytki rolne wzdłuż drogi, między działkami już zagospodarowanymi (o różnej funkcji), a w dalszej nowa zabudowa „wkracza” poza obszar istniejącego siedliska. Wzrasta zatem komplikacja i wydłużenie siedlisk.

Bardziej złożona od opisanej wyżej jest przemiana siedliska o funkcji rolniczej w siedlisko o funkcji pozarolniczej. Można tu wyróżnić kilka etapów zmian (rys. 3):

- **etap 1** – siedlisko o charakterze rolniczym, intensywnie zabudowane wzdłuż wszystkich granic;

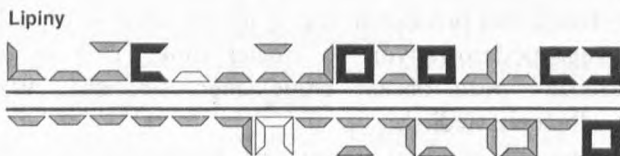
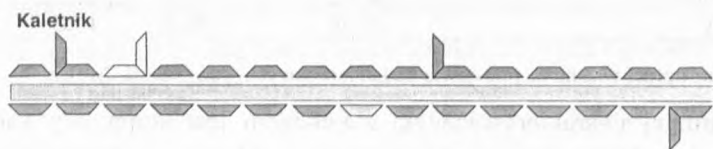
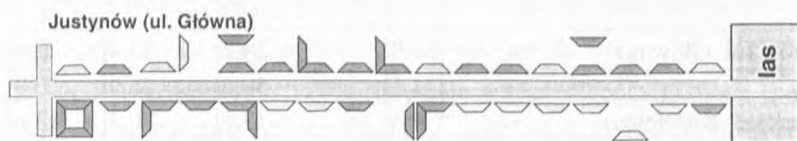
- **etap 2** – siedlisko o charakterze rolniczym, ale o mniejszej intensywności zabudowy, zabudowa nie występuje wzdłuż wszystkich jego granic. Budynki inwentarskie jako pierwsze tracą swą funkcję, a w dalszej kolejności są one rozbierane. Etap ten był charakterystyczny dla okresu powojennego, kiedy pojawiła się na wsi ludność dwuzawodowa („chłoporobotnicy”). Wówczas likwidowano czasochłonną i uciążliwą produkcję zwierzęcą, utrzymując jedynie produkcję roślinną;

- **etap 3** – siedlisko traci funkcję rolniczą. Następuje likwidacja budynków związanych z produkcją rolniczą i sprzedaż użytków rolnych. Mieszkańcy wycofują się ze wszystkich form działalności rolniczej. Ludność albo pracuje na

miejsu w zawodach pozarolniczych (głównie usługi), albo dojeżdża do pracy w mieście. Etap ten inicjowany jest przez następne pokolenie (powojennego wyżu demograficznego);

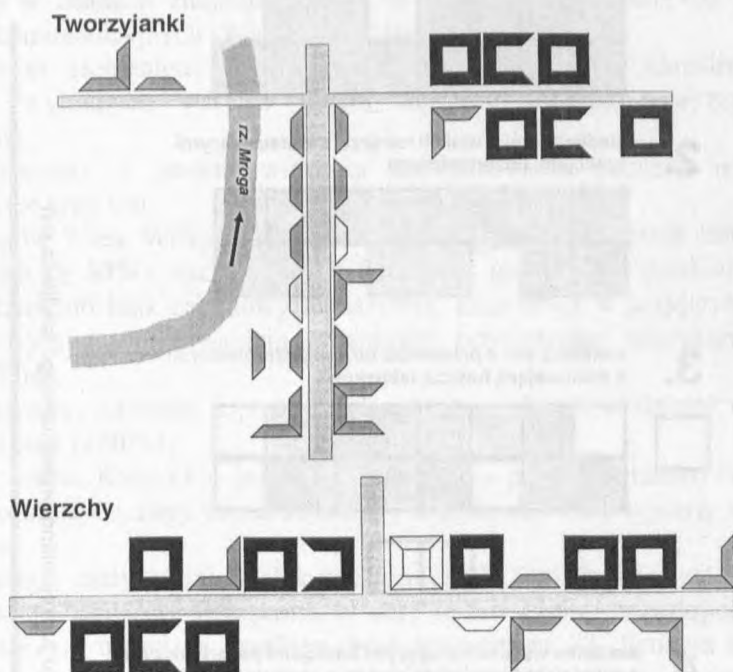
• **etap 4** – nowe siedlisko powstaje na dawnych użytkach rolnych. Budowany jest najczęściej tylko obiekt mieszkalny. Głównym źródłem dochodu jest praca poza miejscem zamieszkania.

a)*

* objaśnienia na następnej stronie

b)

Objaśnienia:**Zabudowa działki siedliskowej:**

przykładowe warianty rozmieszczenia budynków w obrębie
działki siedliskowej
(ujęcie schematyczne)

Formy użytkowania działki siedliskowej:

funkcja rolnicza

funkcja pozarolnicza

funkcja pozarolnicza - letniskowa

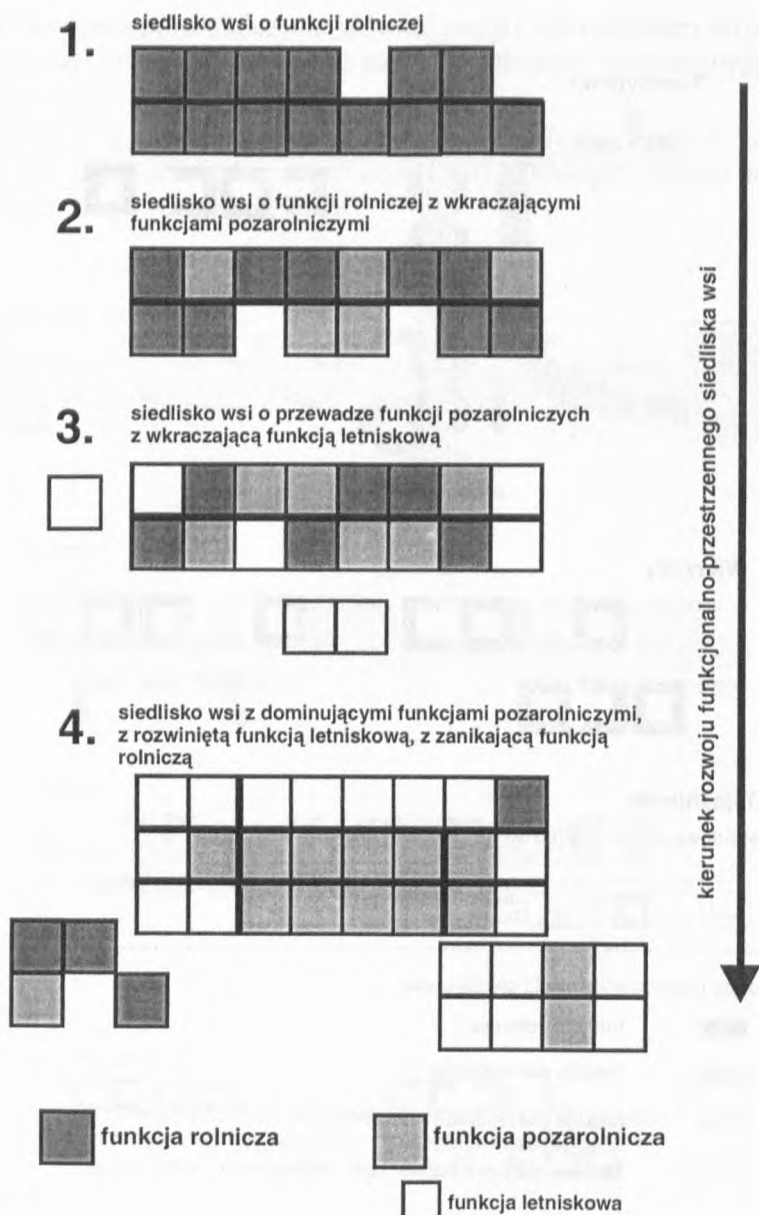
funkcja związana z obsługą infrastrukturalną wsi

droga

Rys. 2. a–b. Schematy struktury funkcjonalno-przestrzennej fragmentów siedlisk
wybranych wsi wschodniego pasma aglomeracji łódzkiej.

Źródło: oprac. własne

Rys. 3. Etapy przekształceń funkcjonalno-przestrzennych siedliska wsi pod wpływem urbanizacji we wschodnim paśmie aglomeracji łódzkiej.

Źródło: oprac. własne

Zauważono zależność między zmianą funkcji siedliska a intensywnością zabudowy działek. Wraz ze zmianą funkcji, z rolniczej na pozarolniczą, intensywność ta maleje. Proces jest najbardziej zaawansowany we wsiach

koluszkowskiej części wschodniego pasma aglomeracji (Justynów, Kaletnik), a najmniej w osadach znajdujących się w znacznym oddaleniu od głównych ciągów komunikacyjnych (Wierzchy, Witkowice).

Ostatnim elementem postępowania badawczego było określenie etapu rozwoju wybranych wsi (w ujęciu zaprezentowanego powyżej modelu przemian).

Wyróżniono, z punktu widzenia zaawansowania procesu urbanizacji, następujące typy wsi:

- Rogów Wieś, Witkowice i Wierzchy – duży udział działek rolniczych w siedliskach ($\geq 50\%$), rozwój innych funkcji na pozostałych działkach, bardzo mały udział lub brak zabudowy letniskowej. Etap drugi w przyjętym modelu. Największym zaawansowaniem urbanizacji przestrzennej charakteryzuje się Rogów Wieś;

- Justynów, Kaletnik, Lipiny, Tworzyjanki – mały udział działek rolniczych w siedliskach ($<50\%$);

- Justynów, Kaletnik – jednostki osadnicze w paśmie koluszkowskim, brak działek rolniczych, duży udział zabudowy letniskowej. Etap czwarty w procesie przemian;

- Lipiny – duży udział działek pozarolniczych, funkcja rolnicza jest funkcją regresywną. Zabudowa letniskowa w obrębie wsi Lipiny prawdopodobnie się nie rozwinie z uwagi na przebieg drogi krajowej nr 72. Funkcja letniskowa wkracza poza główne siedlisko wsi oraz do wsi sąsiednich. W najbliższym czasie wieś może osiągnąć etap trzeci w modelu;

- Tworzyjanki – wieś o złożonej strukturze przestrzennej. Odsunięcie działek użytkowanych rolniczo od głównego siedliska (o funkcjach pozarolniczych). Wieś pełni funkcję wypoczynkowo-letniskową.

5. Podsumowanie

Ukazanie procesu w ujęciu modelowym pozwoliło nie tylko na wyróżnienie etapów rozwoju przestrzennego wsi w tym obszarze, ale także na określenie kierunków potencjalnego rozwoju. Przeprowadzone badania potwierdzają prawidłowości zauważone przez autorów zajmujących się współczesnymi przemianami morfologicznymi i funkcjonalnymi wsi (Dziegieć 1995; Jakóbczyk-Gryszkiewicz 1998; Kowalczyk 1995; Matczak 1984).

Stwierdzono, że wszystkie wsie reprezentują układy polifunkcyjne. Funkcja rolnicza jest funkcją zanikającą, szczególnie we wsiach koluszkowskiej części wschodniego pasma aglomeracji łódzkiej. Zaawansowanie procesu przemian siedlisk zależy w znacznej mierze od położenia w układzie dróg kołowych i kolejowych. Wsie położone w ich sąsiedztwie charakteryzują się wyższym

udziałem pozarolniczych form zagospodarowania (Lipiny) lub ich całkowitą dominacją (Justynów, Kaletnik).

LITERATURA

- Ciok S., 1992, *Urbanizacja wsi w strefie podmiejskiej Wrocławia*, [w:] *Miasta polskie w procesie przemian*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, Socjologia III.
- Dziegieć E., 1995, *Urbanizacja turystyczna terenów wiejskich w Polsce*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Turyzm, t. 5, z. 1.
- Dziwioński K., 1987, *Strefa podmiejska – próba ujęcia teoretycznego*, „Przegląd Geograficzny” [Warszawa], z. 1–2.
- Jakóbczyk-Gryszkiewicz J., 1991, *Zróżnicowanie urbanizacji wsi w strefie podmiejskiej Łodzi*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, 13.
- Jakóbczyk-Gryszkiewicz J., 1998, *Przeobrażenia stref podmiejskich dużych miast. Studium porównawcze strefy podmiejskiej Warszawy, Łodzi i Krakowa*, Wyd. UŁ, Łódź.
- Jędrzejczyk D., 1992, *Procesy osadnicze w strefie podmiejskiej Warszawy*, „Prace i Studia Geograficzne”, t. 13 [Wydział Geograficzny i Studiów Regionalnych UW, Warszawa].
- Jurek J., 1988, *Analiza przeobrażeń osadnictwa wiejskiego na obszarach wokółmiejskich*, [w:] E. Biderman (red.), *Problemy geografii osadnictwa i ludności w Polsce*, UAM, Poznań.
- Kaczmarek J., 1991, *Indywidualne budownictwo mieszkaniowe jako miernik ekspansji miasta na tereny wiejskie – prezentacja metody*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, 14.
- Kowalczyk A., 1995, *Rozmieszczenie osadnictwa rekreacyjnego w strefie zewnętrznej dużych aglomeracji miejskich*, [w:] *Urbanizacja wsi w obrzeżach miejsko-wiejskich*, Materiały konferencyjne, 19–20 października 1995, Katowice.
- Kusiński W., 1991, *Stadia rozwoju urbanizacji w Polsce*, „Przegląd Geograficzny”, z. 3–4 [Warszawa].
- Leszczycki S., Eberhardt P., Herman S., 1971, *Aglomeracje miejsko-przemysłowe w Polsce (1966–2000)*, Biuletyn KPZK PAN, z. 67, Warszawa.
- Łoboda J., 1994, *Geograficzne koncepcje i problemy badań procesów urbanizacji w Polsce*, [w:] *Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce. Lata 1918–1993*, t. 2, Łódź.
- Mateczak A., 1984, *Próba wykorzystania analizy morfologicznej do określenia funkcji wypoczynkowej osiedli w strefie podmiejskiej Łodzi*, „Problemy Turystyki”, nr 2.
- Miszewska B., 1975, *Morfologia sieci osadniczej jako układu linii*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, 302, Studia Geograficzne, nr 22.
- Musiak W., 1974, *Łódzka aglomeracja miejska*, „Przegląd Ekonomiczno-Społeczny”, nr 1.

- Rajman J., 1994, *Przemiany społeczno-gospodarcze osadnictwa wiejskiego (przegląd problematyki badawczej)*, [w:] *Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce. Lata 1918–1993*, t. 2, Łódź.
- Suliborski A., 1985, *Delimitacja strefy podmiejskiej Łodzi. Analiza pojęć i założeń metodologicznych*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica 5.
- Szulc H., 1994, *Osadnictwo wiejskie Polski w pracach geograficzno-historycznych w latach 1918–1993*, [w:] *Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce. Lata 1918–1993*, t. 2, Łódź.
- Urbanizacja wsi w obrębach miejsko-wiejskich*, 1995, Materiały konferencyjne, 19–20 października 1995, Katowice.
- Zagożdżon A., 1970, *Metody grafowe w badaniach osadnictwa ze szczególnym uwzględnieniem morfologii siedlisk*, „Przegląd Geograficzny”, t. 42, z. 2 [Warszawa].
- Zagożdżon A., 1983, *Modele sieci osadniczej w rejonach górskich na tle współczesnych procesów przemian osadnictwa*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, nr 506, Studia Geograficzne, 32.

Marcin Wójcik

CHANGES IN RURAL SETTLEMENTS UNDER THE INFLUENCE OF URBANIZATION PROCESSES IN THE EASTERN (KOLUSZKI-BRZEZINY) ZONE OF THE ŁÓDŹ AGGLOMERATION

In the opening section of this paper the development of settlement system of eastern zone of Łódź agglomeration is demonstrated as a configuration of lines using the graphs method. Further section of the study examines functional and spatial changes in selected rural settlements caused by urbanization processes. Analysis is based on changes in some forms of land use. It was found that the shift from agricultural to non-agricultural function of rural settlements is correlated with decreasing building density within plots. This regularity gave a basis for a model of spatio-functional transformation of rural settlements in this sector of Łódź agglomeration. In the final section of the paper a selection of villages have been classified with regard to the advancement of the urbanization process. It was concluded that all villages represent polyfunctional structures. Agriculture turned out to be a vanishing function, particularly in the area around Koluszki. The advancement of the transformation process largely depends on situation of rural settlements in relation to road and railway system.

mgr Marcin Wójcik
Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych UŁ